



İstanbul Üniversitesi
SU ÜRÜNLERİ
FAKÜLTESİ



MARMARA BÖLGESİ BALIKÇILIK SEKTÖRÜNDE FAALİYET GÖSTEREN İÇSU KOOPERATİFLERİNİN MEVCUT DURUMU VE ÖRGÜTLENME YAPILARI

Kadir DOĞAN

*İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi, Yetiştiricilik Bölümü,
Ordu Cad., No: 200, 34470 Fatih-İstanbul*

E.mail : kadogan@istanbul.edu.tr



Giriş

- Balıkçılık sektöründe avcılık yoluyla elde edilen üretimin her aşamasında **su ürünleri kooperatiflerinin** etkin rolü ve katkısı bulunmaktadır.
- Türkiye’de toplam su ürünleri üretimi **2012** yılı verilerine göre **644.852** ton olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2012).
- Üretimin **% 67,1’i** (432.442 ton) avcılık, **% 32,9’u** (212.410 ton) yetiştiricilik yoluyla elde edilmiştir.
- Avcılık yoluyla elde edilen ürünler **kooperatif** adı altında örgütlenen balıkçılar tarafından gerçekleştirilmektedir.



Çalışmanın Amacı

- Bu çalışmada,
- Marmara Bölgesi'nde
- İçsularda kurulmuş ve faaliyetlerine devam eden **su ürünleri kooperatiflerinin** mevcut durumu,
- Balıkçılık faaliyetleri,
- Pazarlama faaliyetleri,
- Sorunları ve balıkçıların örgütlenme yapıları araştırılmıştır.



Materyal ve Metot

- Çalışmanın materyalini,
- Marmara Bölgesi illeri,
- Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova
- İçsularda avcılık amacıyla kurulmuş ve faaliyette bulunan **su ürünleri kooperatifleri** oluşturmaktadır.
- Gıda Tarım ve Hayvancılık bakanlığı İl Müdürlüklerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda kooperatif Başkanları ile yapılan telefon görüşmeleri sonucu, hazırlanan anket formları gönderilmiş ve doldurulan formlar değerlendirilmiştir.
- İl Müdürlüklerinden gelen bilgiler doğrultusunda **36 adet** içsu kooperatifi olduğu tespit edilmiştir.



Materyal ve Metot

- Telefon bağlantısı kurulamayan kooperatiflere anket formu gönderilerek anketlerin doldurulması sağlanmıştır.
- Anketler, Ocak-Nisan 2014 tarihleri arasında yapılmıştır.
- Anket formu,
- Kooperatiflerin genel özelliklerini,
- Avcılık faaliyetlerini,
- Avcılık yaptıkları göl, gölet, baraj ve nehirlerin kira bedelleri,
- Örgütlenme yapıları,
- Pazarlama ve satış durumları,
- Kooperatiflerin ve balıkçıların sorunlarını



Türkiye'de Kooperatifleşme

- Kooperatifler genelde ekonomik bakımdan kişilerin bir araya gelerek daha büyük ekonomik güçler karşısında başarılı olmak ve ülke ekonomisine katkı sağlamak amacıyla kurulmuşlardır.
- Türkiye'de değişik konularda faaliyet gösteren,
- **13.069** tarım kooperatifi,
- **ve**
- Kooperatiflere üye **4.379.131** ortağı bulunmaktadır



Türkiye'de Kooperatifleşme

- Türkiye'de 2013 yılı sonu itibariyle toplam
- **572** adet Su Ürünleri Kooperatifi,
- **ve**
- Kooperatiflere üye **31.255** ortağı bulunmaktadır.
- Kooperatiflerin bölgelere dağılımları ise



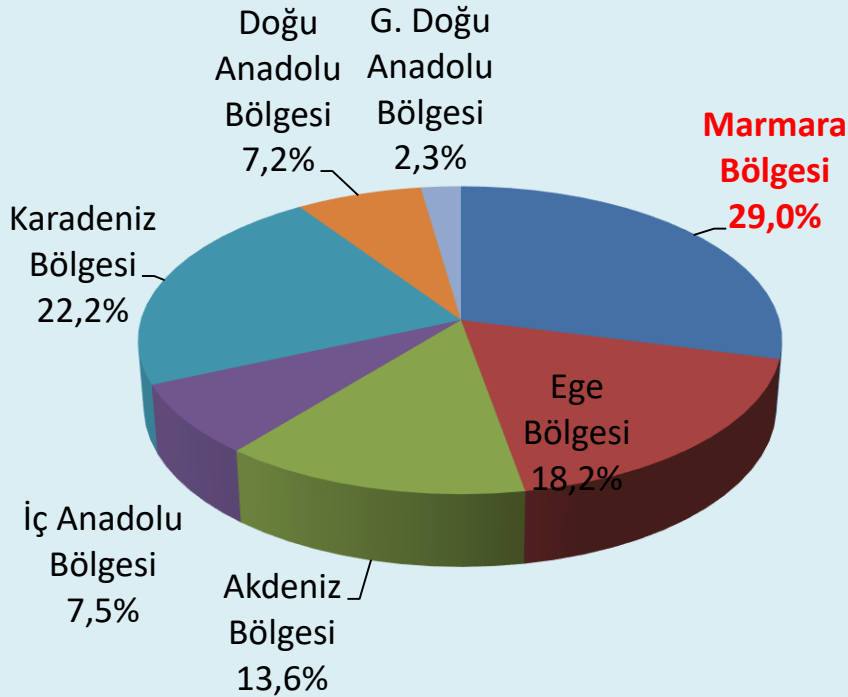
Su Ürünleri Kooperatiflerinin Bölgelere Göre Dağılımı (2013)

	Kooperatif Sayısı	% Oranı	Üye Sayısı	% Oranı
Marmara Bölgesi	166	29	9.746	31,1
Karadeniz Bölgesi	127	22,2	7.920	25,3
Ege Bölgesi	104	18,2	6.111	19,6
Akdeniz Bölgesi	78	13,6	3.809	12,2
İç Anadolu Bölgesi	43	7,5	2.072	6,6
Doğu Anadolu Bölgesi	41	7,2	1.298	4,2
G. Doğu Anadolu Bölgesi	13	2,3	299	1
TOPLAM	572	100	31.255	100

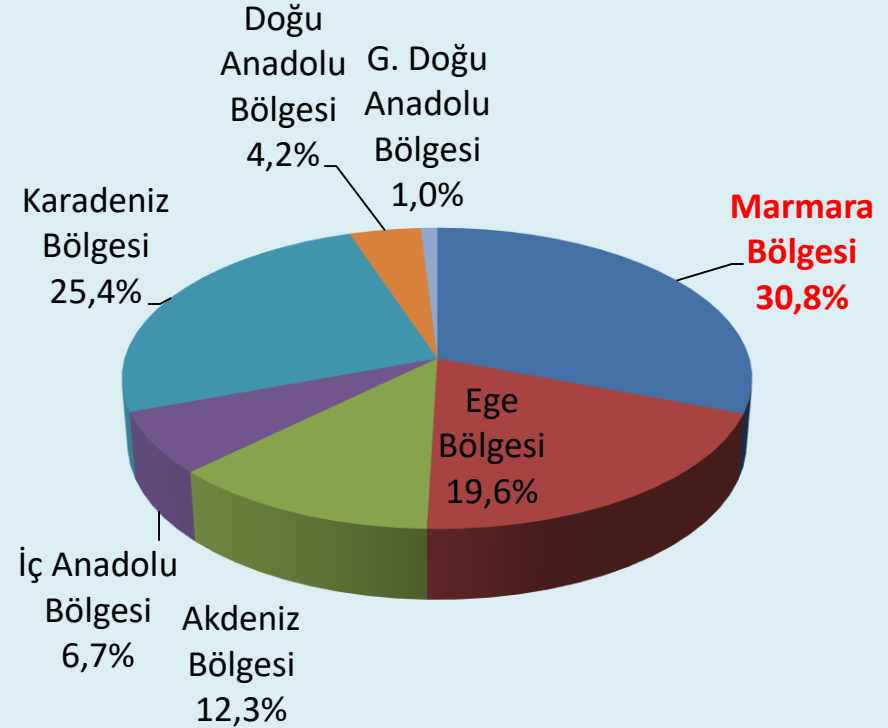


Su Ürünleri Kooperatiflerinin Bölgesel Dağılımları

Bölgelere Göre Kooperatif % Dağılımı (2013)



Bölgelere Göre Üye Sayıları % Dağılımı (2013)





MARMARA BÖLGESİ İÇSU BALIKÇILIĞI VE SU ÜRÜNLERİ KOOPERATİFLERİ

MARMARA BÖLGESİ





Marmara Bölgesi

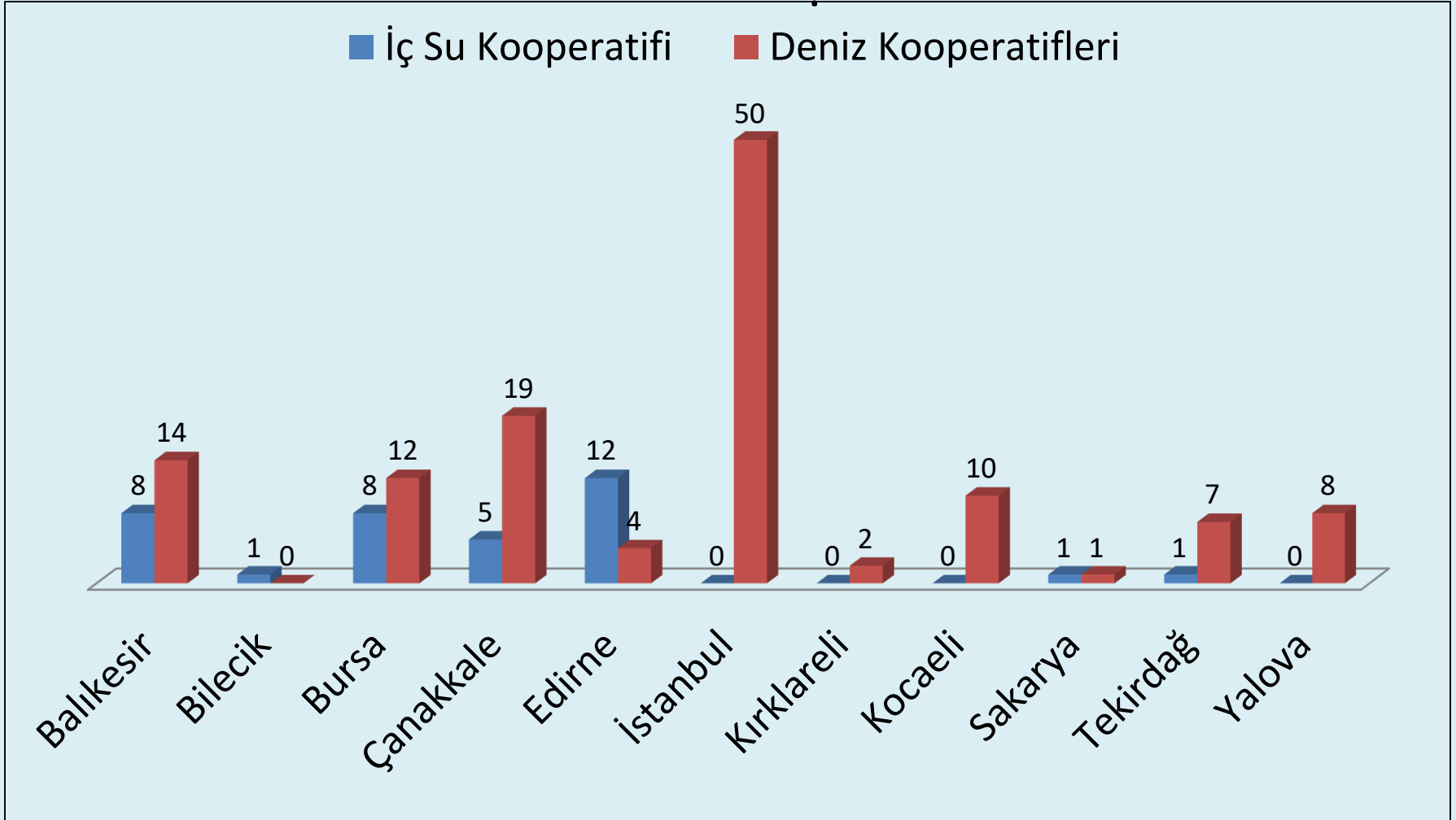
- Marmara Bölgesi illerindeki Göl/Gölet/Baraj ve Nehirlerde içsu balık avcılığı yapılmaktadır.
- TÜİK 2012 verilerine göre,
- Türkiye’de toplam **36.120** ton içsu üretimi yapılmaktadır.
- Bu üretimin **%16,2’lik bölümü (5.866) Marmara Bölgesi’ndeki** üretim yerlerinden elde edilmektedir.

Marmara Bölgesi Su Ürünleri Kooperatiflerinin İllere Göre Dağılımı

Sıra No	Kooperatifin İli	İçsu Kooperatifi	Deniz Kooperatifi	Toplam kooperatif	İçsu Koop. Üye	Deniz Koop. Üye	Toplam Üye
1	Balıkesir	8	14	22	340	663	1.003
2	Bilecik	1	-	1	26	-	26
3	Bursa	8	12	20	714	386	1.100
4	Çanakkale	5	19	24	123	663	786
5	Edirne	12	4	16	889	132	1.021
6	İstanbul	-	50	50	-	4.049	4.049
7	Kırklareli	-	2	2	-	179	179
8	Kocaeli	-	10	10	-	614	614
9	Sakarya	1	1	2	46	182	228
10	Tekirdağ	1	7	8	39	355	394
11	Yalova	-	8	8	-	346	346
		36	127	163	2.177	7.569	9.746



Marmara Bölgesi Su Ürünleri Kooperatiflerinin İllere Göre Toplam Dağılımı (2013)





Marmara Bölgesi

- Marmara Bölgesi illerinde faaliyetine devam eden,
- **36** İçsu Kooperatifi
- ve
- **2.177** kooperatiflere üye balıkçı bulunmaktadır.



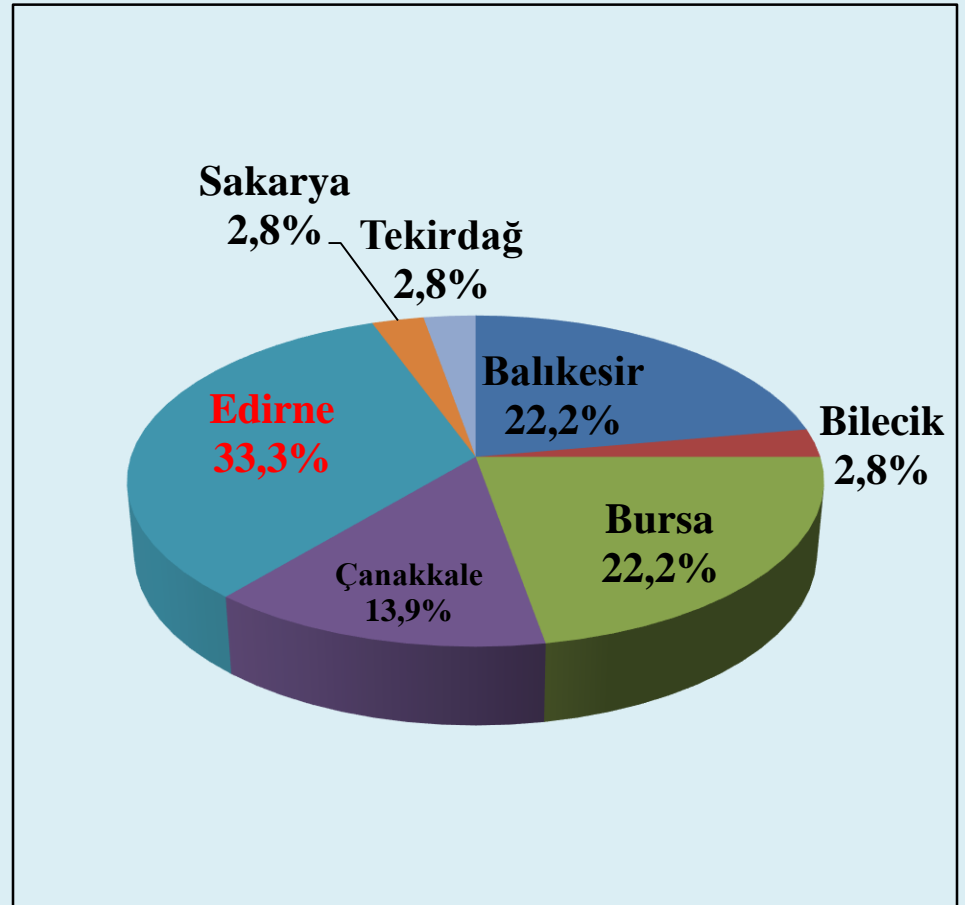
Marmara Bölgesi İçsu kooperatifleri

- Bölgedeki kooperatiflerin ilki,
- **1968** yılında **Bursa**'da kurulmuş 50 ortaklı olan
- **S.S. Çakırca Köyü Su Ürünleri Kooperatifidir.**
- En yeni kurulan kooperatif ise 2013 yılında Edirne ve Bursa'da kurulmuştur.
- Bursa'da 12.02.2013 tarihinde kurulan
- **S.S. Mustafakemalpaşa Merkez Su Ürünleri Kooperatifidir.**
- Edirne'de 24.08.2013 tarihinde kurulmuş olan
- **S.S. Karayusuflu Köyü Su Ürünleri Kooperatifidir.**



Marmara Bölgesi İçsu Kooperatiflerinin İllere Göre Dağılımı

- Edirne, **12** kooperatif
- Balıkesir, **8** kooperatif
- Bursa, **8** kooperatif
- Çanakkale, **5** kooperatif
- Bilecik, **1** kooperatif
- Sakarya, **1** kooperatif
- Tekirdağ, **1** kooperatif
- **Toplam 36 kooperatif**



İllere Göre Kooperatiflerin Dağılımı

İli	İlçesi	Su Ürünleri Kooperatifinin Adı	Faaliyet Alanı	Kuruluş Tarihi	Üye Sayısı
Balıkesir	Bandırma	Kuşcenneti Köyü Su Ürünleri Kooperatifi	Manyas Gölü	1998	47
Balıkesir	Bandırma	Gölyaka Köyü Su Ürünleri Kooperatifi	Manyas Gölü	2011	7
Balıkesir	Manyas	Salur Kızıksa Beldeleri Su Ürünleri Kooperatifi	Manyas Gölü	2004	67
Balıkesir	Bandırma	Bereketli Köyü Su Ürünleri Kooperatifi	Manyas Gölü	1990	142
Balıkesir	Manyas	Kızıksa-Aksakal Belde ve Ergili Köyü Su Ürün. Koop.	Manyas Gölü	2012	7
Balıkesir	Merkez	Selimiye, Taşkøy, Akçakøy, İnkaya Su Ürünleri Koop.	Çaygören Barajı	2000	28
Balıkesir	Savaştepe	Sarıbeyler Beldesi Su Ürünleri Kooperatifi	Sarıbeyler Barajı	1998	27
Balıkesir	Sındırgı	Çaygören Köyü Su Ürünleri Kooperatifi	Çaygören Barajı	1994	15
Bilecik	Bozüyük	Çokçapınar Su Ürünleri Kooperatifi	Dodurğa Barajı	1990	26
Bursa	Nilüfer	Gölyazı Beldesi Su Ürünleri Kooperatifi.	Uluabat Gölü	1990	470
Bursa	Orhangazi	Narlıca, Sölöz, Paşapınar, Heceler, Su Ürünleri Koop.	İznic Gölü	2001	69
Bursa	İznic	İznic İlçesi Su Ürünleri Kooperatifi.	İznic Gölü	1997	26
Bursa	İznic	Çakırca Köyü Su Ürünleri Kooperatifi	İznic Gölü	1968	50
Bursa	İznic	Güllüce Su Ürünleri Kooperatifi	İznic Gölü	2009	40
Bursa	Orhangazi	Orhangazi İlçe Merkezi Yeniköy Su Ürünleri Koop.	İznic Gölü	1994	31
Bursa	Osmangazi	Osmangazi İlçesi Doğancı Su Ürünleri Kooperatifi	Doğancı Göleti	2007	9
Bursa	M. Kemalpaşa	Mustafakemalpaşa Merkez Su Ürünleri Kooperatifi	Uluabat Gölü	2013	19

İllere Göre Kooperatiflerin Dağılımı

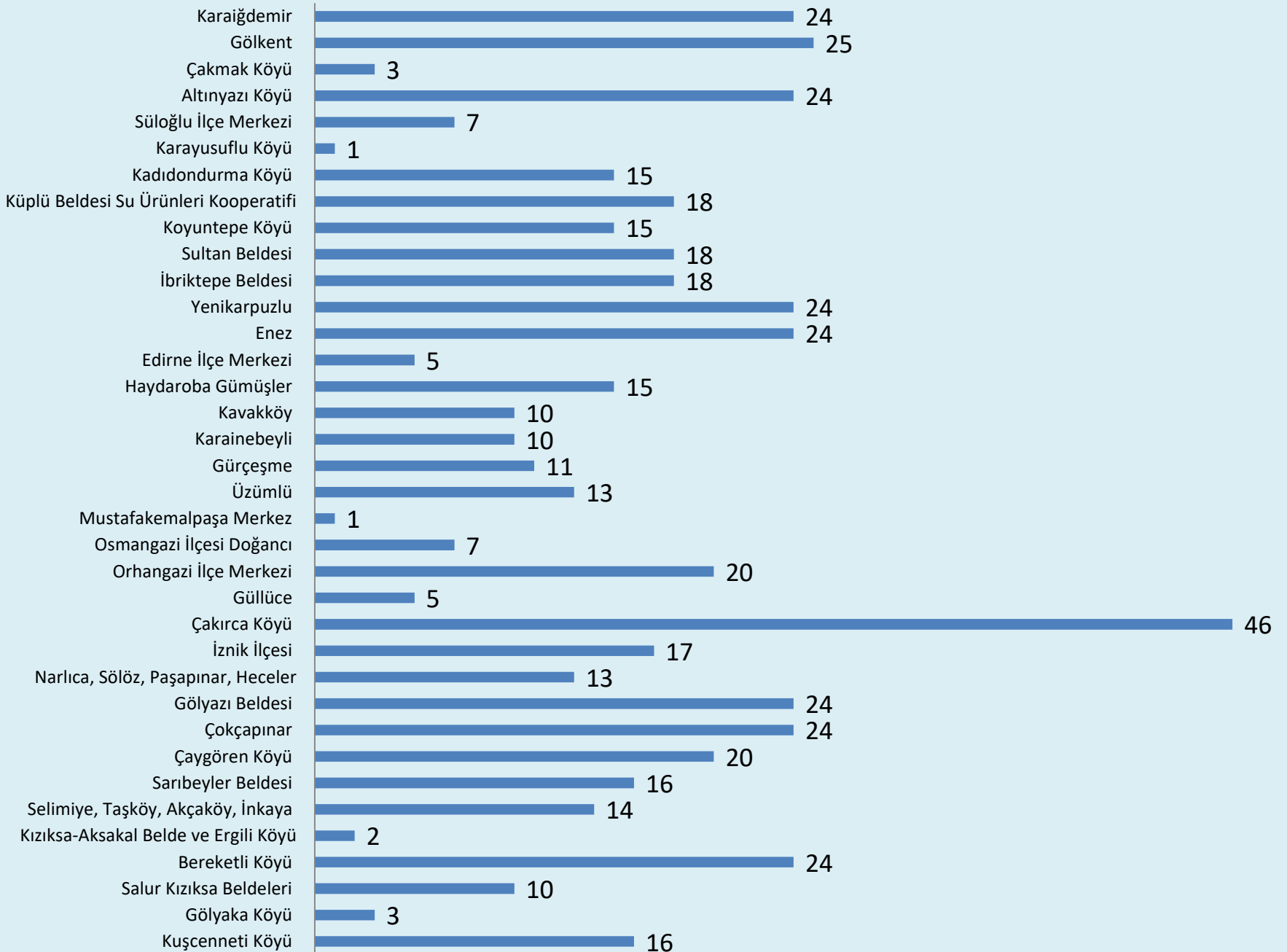
İli	İlçesi	Su Ürünleri Kooperatifinin Adı	Faaliyet Alanı	Kuruluş Tarihi	Üye Sayısı
Çanakkale	Bayramiç	Üzümlü Su Ürünleri Kooperatifi	Bayramiç Barajı	2001	32
Çanakkale	Biga	Gürçeşme Su Ürünleri Kooperatifi	Bakacak Barajı	2003	35
Çanakkale	Gelibolu	Karainebeyli Su Ürünleri Kooperatifi*	Demircili Göleti	2004	11
Çanakkale	Gelibolu	Kavakköy Su Ürünleri Kooperatifi*	Demircili Göleti	2004	22
Çanakkale	Yenice	Haydaroba Gümüşler Sameteli Çınarköy Su Ürn. Koop.	Gönen Göleti	1999	23
Edirne	Merkez	Edirne İlçe Merkezi Su Ürünleri Kooperatifi	Meriç Nehri	2009	62
Edirne	Enez	Enez Su Ürünleri Kooperatifi	Gala Gölü	1990	172
Edirne	İpsala	Yenikarpuzlu Su Ürünleri Kooperatifi	Y.Karpuzlu B. G.	1990	167
Edirne	İpsala	İbriktepe Beldesi Su Ürünleri Kooperatifi	Sultanköy Barajı	1996	16
Edirne	İpsala	Sultan Beldesi Su Ürünleri Kooperatifi**	İbriktepe Barajı	1996	116
Edirne	İpsala	Koyuntepe Köyü Su Ürünleri Kooperatifi	Koyuntepe Barajı	1999	36
Edirne	Meriç	Küplü Beldesi Su Ürünleri Kooperatifi	Meriç Nehri	1996	68
Edirne	Meriç	Kadıondurma Köyü Su Ürünleri Koop.	Meriç Nehri	1999	46
Edirne	Meriç	Karayusuflu Köyü Su Ürünleri Kooperatifi	Meriç Nehri	2013	70
Edirne	Süloğlu	Süloğlu İlçe Merkezi Su Ürünleri Koop.	Süloğlu Barajı	2007	15
Edirne	Uzunköprü	Altınyazı Köyü Su Ürünleri Kooperatifi	Altınyazı Barajı	1990	99
Edirne	Uzunköprü	Çakmak Köyü Su Ürünleri Kooperatifi	Meriç Nehri	2011	22
Sakarya	Ferizli	Gölkent Su Ürünleri Kooperatifi	Gölkent Barajı	1989	46
Tekirdağ	Malkara	Karaidemir Köyü Su Ürünleri Kooperatifi	Karaidemir Gölü	1990	39



Marmara Bölgesi İçsu kooperatifleri

- En fazla ortak,
- **470 ortaklı, Bursa, Nilüfer**
- S.S. Gölyazı Beldesi Su Ürünleri Kooperatifi
- **142 ortaklı, Balıkesir, Bandırma**
- S.S. Bereketli Köyü Su Ürünleri Kooperatifidir.

Marmara Bölgesi İçsu Kooperatiflerinin Faaliyet Süreleri (Yıl)



İllere Göre Kooperatiflerin Av Sahaları ve Elde Edilen Su Ürünleri

İli İlçesi	Avcılık Bölgesi	Avlanılan Su Ürünleri
Balıkesir	Manyas Gölü, Uluabat Gölü, Çaygören Barajı, Sarıbeyler Barajı	Gümüş havuz balığı (<i>Carassius auratus gibelio</i>), tatlısu kefali (<i>Leuciscus cephalus</i>), sazan (<i>Cyprinus carpio</i>), yayın balığı (<i>Silurus glanis</i>), turna balığı (<i>Esox lucius</i>), kerevit (<i>Astacus leptodactylus</i>)
Bilecik	Dodurga Barajı	Gümüş balığı (<i>Atherina boyeri</i>), kızılkanat (<i>Scardinius erythrophthalmus</i>), sazan (<i>Cyprinus carpio</i>)
Bursa	İznik Gölü Uluabat Gölü Doğancı Göleti	Çapak (<i>Abramis brama</i>), gökçe balığı (<i>Alburnus akili</i>), gümüş balığı (<i>Atherina boyeri</i>), gümüş havuz balığı (<i>Carassius auratus gibelio</i>), kadife (<i>Tinca tinca</i>), karabalık (<i>Clarias gariepinus</i>), tatlısu kaya balığı (<i>Proterorhinus marmoratus</i>), tatlısu kefali (<i>Leuciscus cephalus</i>), kızılkanat (<i>Scardinius erythrophthalmus</i>), sazan (<i>Cyprinus carpio</i>), siraz (<i>Capoeta pestai</i>), yayın balığı (<i>Silurus glanis</i>), turna (<i>Esox lucius</i>), kabuklulardan, kerevit (<i>Astacus leptodactylus</i>)
Çanakkale	Bayramiç Barajı, Bakacak Barajı, Demircili Göleti, Gönen Göleti	Sazan (<i>Cyprinus carpio</i>), yılan balığı (<i>Anguilla anguilla</i>), turna (<i>Esox lucius</i>)

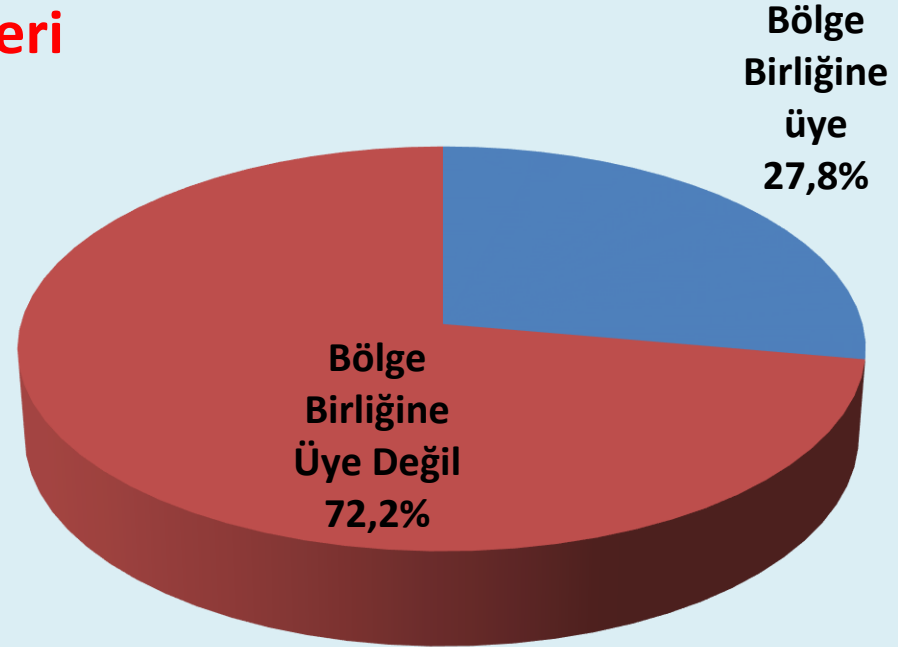
İllere Göre Kooperatiflerin Av Sahaları ve Elde Edilen Su Ürünleri

İli İlçesi	Avcılık Bölgesi	Avlanılan Su Ürünleri
Edirne	Meriç Nehri, Gala Gölü, Altinyazı Barajı, İbriktepe Barajı, Koyuntepe Barajı, Yenikarpuzlu Barajı, Sultanköy Barajı, Süloğlu Barajı	Çapak (<i>Abramis brama</i>), gümüş (<i>Atherina boyeri</i>), kaya balığı (<i>Proterorhinus marmoratus</i>), kefal (<i>Leuciscus cephalus</i>), kızılkanat (<i>Scardinius erythrophthalmus</i>), sudak (<i>Stizostedion lucioperca</i>), sazan (<i>Cyprinus carpio</i>), yayın balığı (<i>Silurus glanis</i>), yılan balığı (<i>Anguilla anguilla</i>), turna (<i>Esox lucius</i>), gümüş havuz balığı (<i>Carassius auratus gibelio</i>), kabuklulardan, kerevit (<i>Astacus leptodactylus</i>), kurbağa (<i>Rana ssp.</i>),
Sakarya	Gölkent Barajı	Çapak (<i>Abramis brama</i>), gümüş balığı (<i>Atherina boyeri</i>), karabalık (<i>Clarias gariepinus</i>), kefal (<i>Leuciscus cephalus</i>), kızılkanat (<i>Scardinius erythrophthalmus</i>), sazan (<i>Cyprinus carpio</i>), yayın balığı (<i>Silurus glanis</i>) ve turna (<i>Esox lucius</i>)
Tekirdağ	Karaidemir Barajı	Çapak (<i>Abramis brama</i>), kızılkanat (<i>Scardinius erythrophthalmus</i>), sazan (<i>Cyprinus carpio</i>), yayın balığı (<i>Silurus glanis</i>) ve turna (<i>Esox lucius</i>)



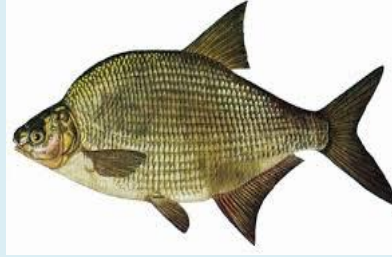
Marmara Bölgesi İçsu Kooperatiflerinin Bölge Birliklerine Üye Olma Durumu

- Bölge'de **6 adet Su Ürünleri Kooperatifleri Bölge Birlikleri**
- Balıkesir,
- Çanakkale,
- İstanbul,
- Kocaeli,
- Marmara,
- Tekirdağ
- Bölge Birliklerine,
- **Balıkesir 4**, Bursa 3,
- **Çanakkale 3** kooperatif üyedir.



Balıkesir

- Manyas Gölü, Uluabat Gölü, Çaygören Barajı, Sarıbeyler Barajı





Balıkesir Manyas Gölü





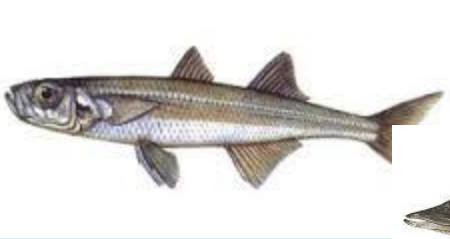
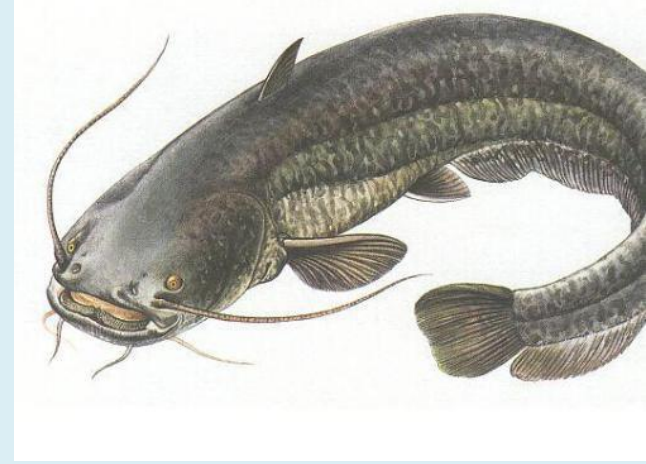
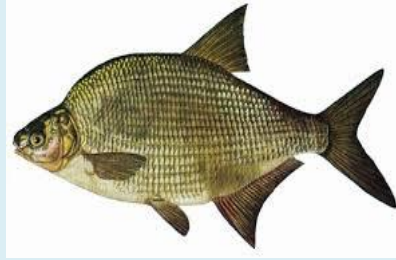
Bilecik

- Dodurga Barajı : Akbalık, gümüş, kızılkanat, sazan





Bursa





**GÖLLÜCE'DE
2,5 METRELİK
YAYIN BALIĞI ÇIKTI**



iznikrehber.com



Tam 87 kilo!

İzник Gölü'nden çıktı...





Bursa İznik Gölü





Edirne

Meriç Nehri, Gala Gölü, Altinyazı Barajı, İbriktepe Barajı, Koyuntepe Barajı, Yenikarpuzlu Barajı, Sultanköy Barajı, Süloğlu Barajı



Enez'in meşhur Yılan Balığı çıkmaya başladı



Sakarya Ferizli Akgöl

Gölkent Barajı, Akgöl

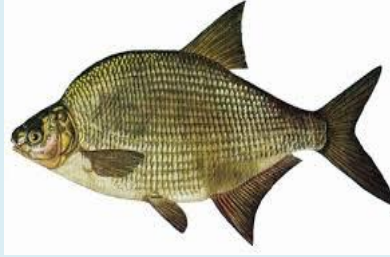
Sazan, tatlısu kefali v.b.



Tatlısu Kefali
Chub
Chevaine, meunier
Dibel

Tekirdağ

- Karaidemir Gölü,
- Çapak, kızılkanat, sazan, yayın balığı, turna





Sonuç

- Sonuç olarak, Türkiye’de kooperatif sayısı ve üye sayılarında yıllar itibariyle değişiklikler kaydedilmiştir.
- Bu süreçte 2013 yılı sonu itibariyle 7 kooperatif kapatılmış, 57 kooperatif ise kuruluş işlemlerini tamamlayarak üretim faaliyetine başlamıştır.
- Kooperatiflerin kapanmasıyla 858 üye balıkçılığı bırakmış yeni açılan kooperatiflerle birlikte 2.730 üye balıkçılığa başlamıştır.
- 2010 yılında kooperatif sayısının 522, kooperatiflere üye olan balıkçı sayısının ise 29.198 olduğu rapor edilmiştir (**Doğan ve Timur, 2010**).
- Günümüzde kooperatif sayısı % 9.7 artışla **572**’ye, kooperatiflere ortak olan balıkçı sayısı ise % 7.1 artışla **31.255**’e yükselmiştir.



Sonuç

- Marmara Bölgesi'nde toplamda **805 ortaklı 17** yeni kooperatif kurulmuştur.
- İllerin dağılımına bakıldığında en yüksek artış Çanakkale ilinde olmuştur.
- Bu süreçte, Çanakkale ilinde toplam **243 üyeli 5** yeni kooperatif kuruluş işlemlerini tamamlayarak faaliyete geçmiştir.
- Bu değişiklik Marmara Bölgesi su ürünleri kooperatiflerinin genelinde görülürken, içsu kooperatiflerinde de aynı değişiklik yaşanmıştır.
- Bölgede 2009-2013 yılları arasında **227 üyeli 7 adet içsu kooperatifi** kurulmuştur.
- İllerin dağılımında **3 kooperatif ve 154 üye ile Edirne** ili ilk sırada yer almıştır.



Sonuç

- Bölgedeki kooperatifler avcılık yapabilmek için kooperatif kurmak durumunda kalmışlardır.
- Bölgede kooperatifleşmeye ve kooperatiflere üye olmaya gönüllüdürler.
- Kooperatif üyesi olmadan balıkçılık yapamayacaklarının bilincindedirler.
- Kooperatife üye olmadan balıkçılık yapanların sayısı yok denecek kadar azdır.



Sonuç

- **Kooperatif ve Balıkçıların sorunları,**
- En başta gelen sorunları kira oranının yüksek olması,
- Çevresel sorunlardan dolayı suların kirlenmesi,
- Su ürünlerinin azalması balıkçıları ekonomik açıdan etkilemektedir.
- Bunun dışında kira bedellerini ödemede sıkıntılar çektikleri, bu yüzden de avladıkları balıkları satarken daha düşük fiyata sattıkları gözlemlenmiştir.



Sonuç

- Sonuç olarak, Marmara Bölgesi'nde içsu balıkçılığının sürdürülebilir bir şekilde yürütülebilmesi için
- Kaynakların çevresel etkilerden korunması,
- Göl ve barajların balıklandırma çalışmalarının bilimsel olarak yapılması,
- Balıkçıların sosyo-ekonomik yapılarının düzeltilmesi gerekmektedir.
- Su ürünleri kooperatiflerinin temel amaçları var olan kaynakların en düzgün ve sürdürülebilir bir şekilde işletilerek sosyal, kültürel ve ekonomik fayda sağlamaktır.